

Міністерство освіти і науки України
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»

ПРОГРАМА
фахового вступного випробування
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
(на базі ОКР молодшого спеціаліста)
за спеціальністю 014 Середня освіта (Українська мова і література)

**Комплексний екзамен з методики навчання української мови в
початкових класах**

Одеса – 2021

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму з методики навчання української мови в початкових класах для отримання освітнього ступеня бакалавра за спеціальністю 014 Середня освіта (Українська мова і література) розроблено відповідно до програми «Методика навчання української мови в початкових класах» для студентів, які навчаються за спеціальністю 013 Початкова освіта (ОКР молодшого спеціаліста).

Програма складається з пояснювальної записки та основної частини.

У пояснювальній записці визначено вимоги до рівня знань і вмінь вступників з означеної дисципліни. В основній частині подано перелік основних розділів і тем, а також список рекомендованої літератури.

У програмі враховано специфіку навчальної дисципліни «Методика навчання української мови в початкових класах», яка має на меті озброїти майбутнього вчителя не тільки теорією цієї науки, а й найефективнішими формами організації навчального процесу, найдоцільнішими методами і прийомами навчання молодших школярів на сучасному етапі розвитку школи. Матеріал для фахового вступного випробування структуровано за основними розділами означеної навчальної дисципліни:

- методика навчання грамоти;
- методика розвитку мовлення;
- методика вивчення граматики;
- методика вивчення основ фонетики і графіки;
- методика формування орфографічних умінь і навичок;
- методика класного і позакласного читання.

Комплексний екзамен з методики навчання української мови в початкових класах має на меті перевірити рівень мовної та методичної підготовки вступників, для отримання освітнього ступеня бакалавра за спеціальністю 014 Середня освіта (українська мова і література). Вступники повинні **знати**:

- психологічні і лінгвістичні основи методики навчання грамоти;
- методи навчання грамоти, особливості сучасного звукового аналітико-синтетичного методу навчання грамоти;
- різні способи читання і письма, звукового і звуко-буквенного аналізу;
- наукові основи методики розвитку зв'язного мовлення молодших школярів;
- методи навчання граматики;
- методику читання творів різних жанрів.

Вступники повинні **вміти**:

- використовувати прийоми звукового аналізу і синтезу, розвитку фонетичного слуху, різні способи читання і письма;
- проводити роботу над засвоєнням лексичного значення слова;
- добирати ефективні методи і прийоми вивчення граматичних понять, формування орфографічних умінь і навичок;

- планувати роботу з розвитку зв'язного мовлення молодших школярів, зокрема роботу над побудовою діалогічних і монологічних висловлювань;
- добирати і використовувати методичні прийоми для розвитку свідомого, швидкого, виразного читання;
- формувати уявлення про жанрові ознаки фольклорних і художніх творів;
- аналізувати художні твори на основі знань про літературні жанри.

Програма фахових вступних випробувань

Методика навчання української мови як педагогічна наука. Предмет і завдання методики навчання української мови. Наукові засади методики мови. Особливості зв'язку методики мови з іншими науками. Короткий огляд історії методики української мови.

Психолого-педагогічні основи початкового навчання рідної мови. Мовознавчі й літературознавчі дані в методиці викладання мови. Принципи, методи та прийоми методики викладання рідної мови. Форми наукових досліджень і участь учителів у їх проведенні.

Мета, особливості і структура курсу методики мови. Методологічні основи методики викладання рідної мови.

Програма з рідної / української мови. Змістові лінії програми: мовна, мовленнєва, соціокультурна, діяльнісна.

Методика навчання грамоти. Психологічні і лінгвістичні основи методики навчання грамоти. Короткий огляд історії методів навчання грамоти. Особливості сучасного звукового аналітико-синтетичного методу навчання грамоти. Прийоми звукового аналізу. Прийоми звукового синтезу.

Добукварний, букварний і післябукварний період навчання грамоти. Методика ознайомлення учнів з новою буквою. Прийоми навчання складового читання. Методика навчання письма у букварний період. Розвиток мовлення і мислення дітей на уроках навчання грамоти.

Методика розвитку мовлення. Наукові основи методики розвитку мовлення молодших школярів. Формування в учнів уявлення про мову і мовлення, текст, тему, основну думку й будову тексту, стилі мовлення, засоби зв'язку речень у тексті. Методика організації мовленнєвої діяльності молодших школярів.

Твори і перекази в системі роботи з розвитку мовлення у початкових класах. Методика підготовки і проведення переказів різних типів. Структура уроків підготовки і написання навчальних творів. Мовні помилки і методика виправлення помилок в учнівських роботах. Норми і критерії оцінювання учнівських переказів і творів.

Вивчення елементів лексикології. Робота над засвоєнням лексичного значення слова. Види лексикологічних вправ і методика їх проведення.

Методика вивчення граматики. Методи навчання граматики. Методика формування граматичних понять. Методика опрацювання елементів синтаксису. Види вправ із синтаксису і пунктуації. Система вивчення частин мови. Методика вивчення морфемної будови слова. Методика проведення морфемного і морфологічного розборів.

Методика вивчення основ фонетики і графіки. Методика формування в учнів найважливіших знань з фонетики та графіки. Методика формування орфоепічних умінь і навичок на основі знань з фонетики.

Методика формування орфографічних умінь і навичок. Методика формування орфографічних умінь і навичок. Види орфографічних вправ.

Диктант як важливий засіб формування в учнів грамотного письма, методика їх проведення та оцінювання.

Методика класного і позакласного читання. Значення і завдання навчального читання в початковій школі. Читання як вид мовленнєвої діяльності. Види, способи читання, загальні вимоги до уроків читання.

Методика класного читання. Якості повноцінного читання. Підготовка учнів до сприймання художнього твору. Три основні етапи процесу роботи над художнім твором та їх завдання. Уроки ознайомлення з новим твором. Особливості вивчення творів різних жанрів.

Завдання та організація позакласного читання в початкових класах.

Критерії оцінювання

Рівень	Кількісна характеристика рівня	Характеристика відповідей абітурієнта
Низький	0 — 99 балів	Абітурієнт виявляє незнання більшої частини теоретичного й практичного матеріалу, не володіє термінологічною базою дисципліни, припускається істотних помилок у формулюванні наукових понять; допускає грубі помилки у відповідях.
Задовільний	100 — 150 балів	Абітурієнт виявляє знання і розуміння основних наукових положень дисципліни, але з окремих тем має поверхові знання, матеріал знає неповно, припускається помилок і неточностей у формулюванні понять, виконанні практичних завдань.
Достатній	151 — 180 балів	Абітурієнт належним чином володіє теоретичним матеріалом і термінологічною базою, але припускається незначних помилок у відповідях і під час розв'язання практичних завдань; може застосовувати набуті знання й уміння в типових або дещо змінених ситуаціях.
Високий	181 — 200 балів	Абітурієнт виявляє глибокі фундаментальні знання теорії, повно розкриває зміст вивченого матеріалу, вміє застосовувати знання на практиці в нестандартних ситуаціях, самостійно доходить важливих висновків, у виконанні практичних завдань обирає найоптимальніший спосіб розв'язання.

Рекомендована література

1. Білецька М. А. Уроки української мови в 1 класі: посіб. для вчителя. – К., 1978.
2. Варзацька Л. О. Навчання мови та мовлення на основі аналізу тексту. – К., 1986.
3. Вашуленко М. С. Навчання грамоти. – К., 1991.
4. Вашуленко М. С. Українська мова і мовлення в початковій школі. – К., 2006.
5. Деркач Н. І. Навчання грамоти. – Тернопіль, 2003.
6. Дорошенко С. І., Вашуленко М. С., Мельничайко О. І. Методика викладання української мови. – К., 1989.
7. Канищенко А. П. Розвиток зв'язного мовлення першокласників. – К., 1991.
8. Коваль Г. П., Іванова Л. І., Суржук Т. Б. Методика читання. – Тернопіль, 2008.
9. Методика викладання української мови: Навч. посібник/ За ред. С. І. Дорошенка. – К., 1992.
10. Методика викладання української мови в початковій школі / За ред. М. С. Вашуленка. – К., 2011.
11. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів (1-4 кл.).
12. Наумчук М. М. Сучасний урок української мови в початковій школі (методика і технологія навчання). – Тернопіль, 2001.
13. Наумчук М. М., Будна Н. О. Розвиток зв'язного мовлення учнів 1-4 класів. – Тернопіль, 2001.
14. Олійник Г. А. Виразне читання в початкових класах. – К., 1979.
15. Прищепа О. Ю. Навчання письма в 1 класі. – К., 2004.
16. Савченко О. Я. Урок у початкових класах. – К., 1993.
17. Савченко О. Я. Методика читання в початкових класах. – К., 2007.
18. Хорошковська О. Н. Методика навчання української мови у початкових класах шкіл з російською мовою викладання. – К., 2006.